

ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДІВ СУДОВОЇ АНТРОПОЛОГІЇ ПРИ РОЗСЛІДУВАННІ ПОШКОДЖЕНЬ ОБ'ЄКТІВ КУЛЬТУРНОЇ СПАДЩИНИ

У світовій кримінальній практиці судові антропологи тісно співпрацюють із судово-медичними експертами та слідчими (детективами). Експерти-антропологи надають цінну інформацію та підтримку при розслідуванні правопорушень, зокрема, пошкодження об'єктів культурної спадщини. Методи судової антропології є корисними в різних аспектах такого розслідування.

Судові антропологи сприяють судовим справам в різних формах, в тому числі за допомогою реконструкції скелетонізованих чи частково декомпонізованих тіл людей, що були знайдені поза приміщеннями; аналізу людських останків за елементами біологічного профілю (вік, стать, походження, зріст); визначення травм і їх потенційної причини; оцінки тривалості часу, коли індивідуум був мертвий (посмертний інтервал), а також за допомогою надання інформації із каталогізованих банків даних, котра може виявитися корисною в процесі позитивної ідентифікації особистості різноманітним медико-правовим установам [1, с. 167].

Процес встановлення тотожності особи (ідентифікації) є одним з основних методів як криміналістики, так і антропології. Завдяки методам судової антропології можливо встановити особу людини, що залишила свої сліди на місці пошкодження об'єкту культурної спадщини. Здатність визначати такі антропологічні характеристики як вік, стать, зріст, зовнішні особливості за допомогою скелетних решток або фізичних слідів може виявитися корисною для слідчого при визначенні підозрюваних.

Колосальним поштовхом для розвитку процесу ідентифікації особи стала поява генетичного аналізу, який дозволяє секвенувати ДНК навіть зі слідів, знайдених на місці правопорушення. Ідентифікація особи за допомогою ДНК має велике значення при розслідуванні правопорушень і в судовій практиці. ДНК-аналіз є потужним засобом ідентифікації, оскільки ДНК є унікальним для кожної особи, крім однойцевих близнюків.

При розслідуванні правопорушень, зокрема, пошкоджень об'єктів культурної спадщини, ДНК-аналіз дозволяє:

- 1) з високою точністю встановити причетність особи до місця правопорушення або до знайдених доказів. Визначення ДНК профілю правопорушника може допомогти впізнати підозрюваного або з'ясувати, чи відповідає він певним критеріям пошуку;
- 2) визначити ідентичність жертви правопорушення;
- 3) встановити спорідненість між людьми, наприклад, визначити батьківство, родинні зв'язки;
- 4) виключити невинуватість підозрюваних або осіб, які були помилково звинувачені у вчиненні правопорушення;
- 5) ідентифікувати невпізнаних осіб, причому не лише на місці правопорушення, а й у випадку природних катастроф, геноциду, воєнних злочинів [2].

Методами судової антропології можливо дослідити природу та механізм пошкоджень культурних об'єктів для встановлення того, які предмети були пошкоджені, який вид правопорушення був вчинений, а також для визначення мотивів та професійних навичок правопорушників.

Також антропологи проводять експертизу знайдених артефактів і зразків, визначають їх вік, походження, стан збереження та автентичність. Таким чином можливе встановлення правовласника

артефактів, а також виявлення та притягнення до відповідальності осіб, які намагаються незаконно реалізувати культурні цінності.

Методи судової антропології варто використовувати при проведенні слідчого експерименту, коли з'ясовується механізм події. Подобиці та динаміка правопорушення можуть бути «прочитані» завдяки скелетним решткам та іншим слідам на місці правопорушення.

При співпраці та взаємодії з іншими експертами судові антропологи допомагають розслідуванню, забезпечуючи комплексний підхід (археологи, художники, консерватори тощо). Судові антропологи працюють разом з іншими професіоналами, які застосовують право або медичну науку, такі як фахівці з балістики, патології, серології, токсикології та вибухових речовин [3].

Судова антропологія і криміналістика пов'язані між собою через спільну мету: вивчення та розслідування кримінальних проваджень. Однак, ці дві науки мають різні підходи та методи роботи, але доповнюють одна одну, сприяючи розслідуванню та забезпеченню справедливості. Криміналістика, завдяки використанню методів судової антропології, має можливість більш ефективно збирати, аналізувати та інтерпретувати докази на місці правопорушення. Криміналісти досліджують різні сліди, які залишаються після злочину, такі як відбитки пальців, ДНК, волосся, кров, зброя тощо, документи, фотографії та інші матеріали, які можуть відіграти роль у розслідуванні. Антропологія займається невеликою частиною таких слідів, але найінформативніших – людських останків.

Висновки. Судова антропологія та криміналістика можуть співпрацювати в розслідуванні кримінальних правопорушень, зокрема, пошкоджень об'єктів культурної спадщини, доповнюючи одна одну своїми специфічними знаннями та методами. Антропологія має великий потенціал у наданні цінних висновків та інформації для розслідування пошкодження об'єктів культурної спадщини, що сприяє їх захисту та відновленню.

Список використаної літератури

1. Сапицька О. М. Польові науково-дослідні антропологічні лабораторії судово-медичної експертизи в США. *Актуальні проблеми права: теорія і практика*. 2016. № 32. С. 165–175.

2. Forensic Anthropology by Beth Shook, Katie Nelson, Kelsie Aguilera, & Lara Braff, Eds. is licensed CC BY-NC 4.0. *Explorations: an open invitation to biological anthropology* : веб-сайт. URL: <https://explorations.americananthro.org>. (дата звернення: 20.10.2023).
3. Історія судово-медичної антропології, що вивчає і відділяє. *Thpanorama*: вебсайт. URL: <https://ua.thpanorama.com/articles/cultura-general/antropologia-forense-historia-qu-estudia-y-ramas.html> (дата звернення: 20.10.2023).